

ST:lle

Työpöytäohjelmia

●● *Atari ST:ssä ei ole varsinaista moniajaoa mutta usean yhtaikaisen työpöytäohjelman käyttömahdollisuus lieventää tätä ongelmaa. Työpöytäohjelmat voivat Macin vastaavien ohjelmien tapaan suorittaa monenlaisia apu-toivia. Voit esimerkiksi määrätä kirjoitintuloksen tai tiedostonsiirron toimimaan taustajona varsinaisen ohjelman rinnalla.*

ANTTI HANNULA

Työpöytäohjelma on ST:ssä varsinaisen sovelluksen rinnalla toimiva ohjelma. Se voidaan ottaa käyttöön valikkorivillä vasemmanpuolimmaisena sijaitseva Atari-valikosta. Käynnistettäessä kone lataa muistiinsa järjestyksessä kuusi ensimmäistä levykkeeltä löytyvää ACC-päätteistä (esim. CONTROL.ACC) tiedostoa. Näiden kuuden ensimmäisen jälkeen löytyvät ACC-tiedostot jäävät käyttämättömiksi. ACC on lyhenne englanninkielisestä sanasta Accessory eli apuväline.

Työpöytäohjelma on periaatteessa normaalin sovelluksen kaltainen, se vain määrittellen ohjelman käänösvaiheessa eri tavalla kuin normaali ohjelma. Hyvin käyttäytyvä työpöytäohjelma toimii omassa ikkunassaan eikä häiritse pääsovellusta laittomilla systeemikutsuilla.

Erityisesti on huomattava, että työpöytäohjelmia ei voi lisätä eikä poistaa enää niiden latautumisen jälkeen muulla tavalla kuin resetoimalla kone. Lisäksi työpöytäohjelmat ovat päällä jatkuvasti, sillä kukin ohjelma tarkkailee käyttäjän mahdollista innovaatiota ottaa jokin työpöytäohjelmista käyttöön. Muissa kuin GEM-ohjelmissa ei ole Atari-valikkoa eikä näin ollen myöskään mitään sieltä valittavia ohjelmia.

Parhaimmat ilmaisia

Markkinoilla on jonkin verran kaupallisia työpöytäohjelmia, mutta suurin osa on ilmaisia PD-ohjelmia. Itse asiassa monet kaikkein hyödyllisimmiksi osoittautuneet työpöytäohjelmat ovat PD-tavaraa. PD-kirjastoista olevista työpöytäohjelmista löytyy muun muassa erilaisia levyketoimintoja, kirjoittimen ohjaustoimintoja, kelloja, kalentereita, päiväkirjoja, kirjoitinpuskureita, RAM-levykeitä ja muuta mukavaa.

Eräs mielenkiintoisimmista löytämistäni työpöytäohjelmista käsittelee erilaisia näppäimistömakroja ja osaa myös hiirimakrot. Hiirimakrot mahdollistavat minkä tahansa valikko-ohjatun ohjelman valikkotoimintojen valinnan halutulla näppäinyhdistelmällä. Tällä tavalla voidaan selaisiin ohjelmiin, jossa näppäinoikoteitä ei ole vakiona (esim. First Word Plus) tehdä ne itse.

Työpöytäohjelmien tekeminen itsekään ei ole vaikeata, varsinkin jos käytössä on tarkoitukseen soveltuvalla linkkausohjelmalla varustettu C- tai Pascal-kääntäjä. Myös GEA-Basicin uusimman version (3.0) pitäisi tukea työpöytäohjelmien tekemistä.

Työpöytäohjelmien käytöstä

Työpöytäohjelmien jatkuva sijainti muistissa tekee niistä nopeakäyttöisiä, mutta tuo mukanaan myös ongelmia. Jokainen muistiin ladattu ACC-tiedosto syö vaihtelevan kokoisen palan RAM-muistikakkua. Ongelmaksi muistinkulutus muodostuu erityisesti levykekäyttöjärjestelmää käytettäessä. Jos käyttöjärjestelmä on ROM-muistissa, niin 520ST:llekin jää resursseja käyttäen useampia työpöytäohjelmia.

Mega-sarjan koneille muistinkulutus ei enää liene suurikokoinen ongelma. Kullakin levykkeellä voi olla oma valikoimansa työpöytäohjelmia. Levykkeellä voi olla myös enemmän kuin kuusi ACC-tiedostoa, mutta silti vain kuusi (päiväyksen mukaan) ensimmäistä otetaan käyttöön. Jos haluaa tällaisessa tapauksessa varmistautua oikeiden työpöytäohjelmien latauksesta, on syytä uudelleennimetä ylimääräiset vaikkapa ACX-päätteisiksi (esim. CONTROL.ACX). Toinen vaihtoehto on käyttää esimerkiksi ST-Klubilta PD-tavarana saatavaa SELECTOR.PRG-ohjelmaa, jonka avulla voi joka käynnistyskerralla valita valikosta haluamansa apuohjelmat.

Sovellusohjelman laajentaminen

Atarin käyttämä GEM-käyttäjäm-päristö mahdollistaa myös muistissa olevien työpöytäohjelmien kommunikoinnin varsinaisen ohjelman kanssa. Tämän tekee mahdolliseksi GEM-systeemin jokaiselle sovellukselle antama osoite, joka on juokseva järjestysnumero. Tällöin esimerkiksi työpöytäohjelma voi postittaa viestin sovellusohjelmalle. Mikäli ohjelma on alunperin suunniteltu vastaanottamaan ja lähettä-

mään tietoa tällä tavalla niin on mahdollista esimerkiksi laajentaa ohjelman toimintoja kyseisellä menetelmällä.

Käytännön esimerkkejä tästä ovat esimerkiksi Flash!-tiedonsiirto-ohjelma ja CAD-3D 2.0-ohjelma. Flash!-ohjelmaan on saatavana Kermit-tiedonsiirto-protokolla työpöytäohjelmalaajennuksena. Vastaavasti CAD-3D 2.0-ohjelmaan saa Cyber Control -ohjelman, joka sisältää myös CAD-3D-ohjelman toimintoja hyödyntävän ohjelmointikielen. Cyber Control pystyy ohjaamaan kaikkia CAD-3D-ohjelman toimintoja GEM-viestinnän avulla. Se pystyy myös tulostamaan toimintansa tulokset pääohjelman (CAD-3D) tulostusalueille.

Virusvaara

Ladattaessa työpöytäohjelmia kukin niistä rekisteröityy vuorolaan GEM-systeemille. Ne varoavat paikan Atari-valikosta ja saavat oman sosiaaliturvanumeronsa, joka säilyy koko koneen käynnissäoloajan. Samalla niiden ot-sikkoketki ilmestyy Atari-valikkoon.

Ohjelma voi niin halutessaan myös jättäytyä piiloon uteliaiden katseilta. Näin myös viruksen pesiytyminen koneeseen on mahdollista. Virus voisi toimia aivan oman tahtonsa mukaan. Ja jottei outo (ja ylimääräinen) ACC-tiedosto herättäisi käyttäjän epäilyksiä, voisi samaan ohjelmaan sisältyä jokin toinen työpöytäohjelma, joka toimisi näkösuojana.

Vähemmän haitallista käyttöä tällaiselle ammattiliittoon kuulumattomalle työpöytäohjelmalle löytynee, kuten esimerkiksi vaarattoman Something wonderful has happened! -tekstin ilmestyminen monitorille kirjoitettaessa viimeistä sivua artikkelista, jota ei ole tallennettu levykkeelle... □